

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

VIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

forberi. Sacrificio peracto, misit fratres, qui die quarto in litore & loco, à viro Dei designato, submersorum corpora inuenerunt, eaque Ecclesiastica sepultura man-

Cap. 7.

Matrona quædam admonita à seruo Dei, ad meliorem se frugem recepit, spretoq; mundi pompa & ornamentorum fastu atq; vanitate, inter delicias domus suæ vitam solitariam agere videbatur. Sapius ergo dominam illam vir Dei inuisere & ad meliora incitare consuevit: sed ea res fratribus quibusdam prauarum suspitionum materiam præbuit, existimantibus familiaritatem illam ab impuro amore proficisci. Iam multorum aures illi infecerant, & tandem etiam ad beatum Bernardum querimonie delatae sunt. Ad eum ergo cum venisset vir Dei, cuius & nomen & meritum in spiritu iam illi reuelatum erat, vocauit eum ad se secretò, dixitque ei: Frater Roberte, falsa sunt ea omnia, quæ sinistra suspicio de te sparfit: atque in amoris argumentum dedit ei zonam suam, quæ meritis vtriusque multis postea agrotis beneficium sanatis attulit.

s. Bernard.

Cap. 8.

Sanctus Godricus viri Dei confessiones recipere solebat. Ad eum ergo crebrò accedebat, & inter se de morbis vitiorum, virtutum remedijs, itemque de secretis caelestibus, angelicis visitationibus & sanctorum patrocinijs conferentes, diem cum nodibus continuabant. Is Godricus eo tempore, quo vir Dei migravit è corpore, in cella sua manens, duos muros candidos vidit, ad caelum vsque porrectos. In ijs autem tres angelici spiritus visebantur, qui animam beati viri in specie globi ignei ad caelos deferrebant. Vnus ex ijs à dextris, alter à sinistris erat: sed præter illos tertius quidam spiritus supra omnium verticem nimia cum exultatione antecedebat. Non enim, inquit, Godricus, ita disponente Domino, solus à corpore Robertus migrare potuit, sed cum eo quædam bonæ vitæ scemina, Editha nomine, deceffit. Etsi autem longis terrarum spatijs à se fuerint separati, at tamen eadem hora in vna beatitudinis sorte sunt coniuncti. Irruerunt autem in occursum beati viri spiritus nequam, sed pugnantibus pro eo angelis Dei, illi sua temeritate pudesunt, & in sinum Abrahamæ Robertus Christi seruus deportatur. Obijt vir Dei anno salutis 1159. septimo Idus Iunii.

Viso Godrici.

Obitus s. Roberti. Cap. 9.

Quidam ex matris vtero mutus, diù cum multis lachrymis sancti Thomæ martyris opem implorauit. Ei tandem per visum apparuit sanctus Thomas, iussitque eum celeriter proficisci ad nouum monasterium, vbi à sancto Roberto Abbate perfectam esset citra dubium sanitatem adepturus. At ille in animo suo obmurmurans, Quis, inquit, mihi vel itineris duxerit, vel sumptus necessarios præbebit? Respondit sanctus Thomas: Ille tibi duxerit, qui verbo cuncta creauit. Credidit homo, & iatus eo perueniēs, optatum vocis beneficium percepit, laudans Deum. Multa alia vir Dei miracula edidit, quæ studio breuitatis sunt omissa.

VITA S. MEDARDI EPISCOPI NOVIOMENSIS,

AVTHORE PRIMVM FORTVNATO PRESBYTERO:

cui tamen ab alio quodam docto viro non pauca postea adiecta esse non dubito, lectu non indigna.

Iunii s. Cap. 1. S. Medardi parentes & patria.

BEATISSIMVS Medardus, egregia vir sanctitatis, patre Nestardo, matre verò Protagia genitus, apud Salentiacum, hæreditariam prædecessorum suorum possessionem, natus atque altus est. Est autem prædium illud Salentiacum in Episcopatu situm Viromandensi, in regione autem Nouiomensi. Qui Nouiomus cum tunc temporis castrum seu munitio haberetur, postmodum ipsius eiusdem gloriosi pontificis Medardi ordinatione, pontificalis cathedræ honore, vt postmodum dicendum referuamus, sublimatus est. Sanctus itaque puer sub parentum tutela diligenter educatus, diuina prouidentia gratia studijs literarum eruditus, paruo in tempore inspiratæ scientiæ lumine præ cæteris consodalibus suis eminentius claruit.

Cap. 2.

Erat autem illi eo tempore consodalis quidam Eleutherius nomine, quem ipse tanquam similis similem, puer videlicet puerum, socius consocium quam multa diligebat familiaritate. Hunc itaque, cum aliquando inuicem colloqueretur, vt potè proph.

pheticæ gratiæ afflatus spiritu, Episcopum futurum esse puer ipse prædixit: & nõ mul-
tò post eius spiritualem prænunciationem ipse, per quem prophetauerat, Spiritus san-
ctus adimpleuit. Cum enim ætatis & morum sibi diuinitus adspirasset gratia, in Tor-
naco ciuitate põtificiali, Deo annuente, sublimatus est cathedra. Ita S. Medardus hoc,
quod prædixerat, quasi propheta diuino spiritu, iam probauit.

S. Eleutherio
fr. Episco-
pus.

Erat ei super egentibus cura non modica, adeò vt adhuc puerulus multa sese doma-
ret abstinentia, expensamque suam pauperibus distribuere, ac vestimenta sua indigē-
tibus beneuolè largiretur. Quadam siquidem die casulam, quam ei mater sua non mo-
dici precij fecerat, dum ipse in manibus haberet, fortuitò cæcum quendam obuium
habuit, cuius, quam tunc patiebatur, nuditati compassus, eam benignissimè porrexit:
& licet parentum temporalium indignationem reuereretur, quod tamen ab eis susce-
perat, spirituali patri Deo presentare non dubitauit.

Cap. 3.
Medardi
pueri virtu-
tes.

Contigit eo in tempore genitorem suum, què prænominauimus, ab itinere redi-
se, equosque suos, qui defatigati erant, quia tunc seruietes aberant, huic sancto pue-
ro, quò in prato sub eius custodia reficerentur commississe. Puer autem ex patris præce-
pto equos hilariter suscepit, & voluntati eius assentiens, iniunctum sibi officium offi-
ciosissimè adimplere properauit. Cum verò in custodia eorum intèrus esset, vidit for-
tuitò ignotum quendam pertransire, ac sellã equestrem, & quæ equitantè condecet,
à tergo gestare. Percontari puer cœpit, qua de causa sic incederet onustus, cum solum-
modò via vianti graui fatis impedimento videretur. Equum meum, ille respondit, cõ-
rigit casu deperisse: qua tamen equi erant, inutile mihi visum est perdidisse. Facilius
nempe solum equum mihi erit cõparare, quàm & equũ & ea, quæ huiusmodi conde-
cent officium, reparare. Puer autem bonæ indolis, tantæ illius compatiens fatigatio-
ni, cum iam eum præ nimio labore defudantem, & penè iam deficientem vidisset, ex
pijsimo affectu mentis, In nomine, ait, Domini vnum ex his tolle, quos hie in custo-
dia suscepisti. Cumq; viator hoc suæ potestatis non esse ambigens, aliquantulum remo-
raretur, Tolle, ait, sicut dixi, & quocunq; te pertransire contigerit, me huius concessio-
nis & authorem & patronum incunctanter habebis. Persuadenti puero eques libe-
rissimè, vt potè nimis defatigatus, obtemperauit, equoque quam citissimè trato, cum
multis gratiarum actionibus latus abscessit.

Cap. 4.

Dat equum
homini af-
flicto.

Post eius abscessum, cum iam domi paratum esset, per quendam seruitorem puer à
parentibus, vt conuiuio interesset, inuitatur. Ille verò, qui ad hoc missus est, eminus
prospiciens, videt puerum propter pluuiam, quæ tunc fortè ingruerat, aliquantulum
ab equis secessisse, ac tanquam latebram propter imbrium effusionem quaerentem, ab
officio declinasse. Et in altum oculos eleuans, videt aquilam alarum expansione, om-
niq; ad hoc distento corpore, tam congruenter puerum cooperire, vt in nullo, cum
circunquaque pluuia illa grassaretur, ab inundante aëris illius contingi posset, exun-
datione. Hoc diù miratus, tandem non sine multa trepidatione appropians, hu-
milimè puerum sanctum adiit, & vt ex præcepto patris paterno interesset conuiuio,
diligentissimè inuitauit. Puer autem ire recusans, Precor, inquit, frater reuertens
domũ, apud parentes meos super hoc me habeas excusatum. Ea de causa fortassis re-
morari cupiebat, quò iam dictus eques in hac remoratione longius auheretur, ne
fortè ab aliquo, si eum insequi veller, inueniretur. Reuersus itaque seruilus, paren-
tibus filij replicat excusationem, & non sine multa stupefactione aquilæ super pue-
rum ex ordine pandit obumbrationem. Parentes cum omni familia super his, quæ
audierant, murmurantes inuicem larantur. Vt verò certiores fiant, ad videndum
tantum hoc miraculum hilariter sese cohortantur. Relicto conuiuio pater, cum
omni ruit familia, mater cum ancillis suis currendo penè atterit vestigia: vnum o-
mnibus votum, si fortè, quæ auditu didicerant, visu etiam probare possent. Vbi verò il-
lò ventum est, intuentur diligentius, & quod relatu didicerant, ipso suorum oculo-
rum testimonio veraciter consentunt. Pater & mater super filio quam familiariter il-
lachrymantes, Deo puerum commendant, ac non sine multa deuotione, charissimæ
suæ fobolis innocentiam retrahant.

Cap. 5.

Aquila cum
à pluuia tue-
tur.

Inter hæc milites, quorum equos custodire erat, equis recensitis, vnum deesse re-
periunt: quem vt huiusmodi hominibus mos est, à puero intentè requirunt, blandè
ac leniter paruulum demulcent, instanter ab eo requirentes, si quam per eum damni
huius adinuenire possent recuperationem. Erat siquidem aliquantula iam super tali-
bus de illo suspicio: quia cum erga pauperes non nesciebant esse munificum, ac quic-
quid vsquam reperire poterat, in vsus eum audierant expendere miserorum. Cumque
à fa.

Cap. 6.

Benignitas
eius in pau-
peres.

à famulis ea de causa & priuatim & publicè argueretur, appropians patri, rem ei ex ordine pandit. Miratur pater clementissimam compunctionem filij, & licet à damni alio quantum sibi non nesciret imminere, admodum tamen super beneuoli pueri beneuola congratulatus est cōpassione. Tantum huius pueri Dominus in sua perspicuus voluntate famulatum, ipso eodem momento magnum subito dignatus est declarare miraculum. Nam cum denuò equorum suorum sollicitè recenserent numerum, diuina sic operante maiestate, totam eorum integritatem ex improviso reperiunt. Mirantur adstantes: familia cuncta letatur. Pater cum matre filium quam familiariter amplexantur, & ut in altiora se subrigat, lachrymabiliter cohortantur. Fili, aiunt, omnia nostra, tua sunt, utere nostris, ut libet. Tuo, aiunt, & nostro, ut tibi visum fuerit, in Dei gratia utere patrimonio, ut nos tecum consortes perennis vitæ habeas in præmio. Non diffidebant enim se eius oratione saluari, quem iam tantis à Deo videbant virtutibus illustrari. Et hæc dicentes, secum adducunt puerum, multoque cum gaudio in his & in alijs bonæ suæ sobolis actibus Deo gratias referentes, grater se se reficiunt.

Cap. 7.

Accidit postmodum, dum domi puerulus haberetur, inter indigenas non modica quædam altercatio, de terminis videlicet agrorum, ut frequenter fieri videtur, iugis & infinita disceptatio. Rixabantur multoties à mane vsque ad vesperam, & ut huiusmodi rusticis moris est, penè iam ad arma vsque inuicem exprobrando processerant. Genus enim hoc agreste hominum, si quid inter eos dissensionis exortum fuerit, nisi cum multa ignominia terminare nesciunt. Cum verò tandem ex communi consensu ad dirimendam agriculturæ suæ processissent confinia, contigit cum eis adfuisse & hunc venerabilem puerum. Vbi verò ventum est ad locum, cum diuersi diuersa sentirent, videt puer lapidem terre fixum, ut plerunque videri solet in terminis agrorum. Super què pedem iniiciens, Hic est, inquit, terminus, & huius contentions limes certissimus. Ad cuius leuissimum tactum lapis ille ita subsidit, velut cera à facie candentis ferri liquefcit. Apparet equidem figura plantæ pedis eius, in eadem caute adeò subtiliter expressa, ut à nullo artificum expressius exculpi aut signari possit. Ita contentio ne sedata, Dominum, qui magna operatur in minimis, glorificantes, redierunt in suam. Extat vsq; in hodiernum diem penes nos idem lapis, magnæq; apud eos, quibus est cognitum, habetur venerationis. Hæc duo quæ in pueritia eius acta cognouimus, dixisse sufficiat. A modò autem ad ea, quæ in maturiori eius ætate per eum Dominus operatus est, Deo ipso annuente, tota mentis intentio est dirigenda.

Cap. 8.

Perspicientes autem boni parentes bonæ sobolis suæ beneuolentiam, & in seruitio Dei eius attendentes industriam, Episcopo eum, qui tunc temporis Viromandensi præerat ecclesiæ, commendauerunt, orantes deuotissimè, quatenus episcopali benedictione ad clericatus promoueretur officium. Commendatum itaque sibi benigne Præsul ipse suscepit, beneuolè amplexatus est, & diligenter enutrit, & tanquam vnicum & vterinum filium in fide & doctrina Ecclesiastica educare liberaliter elaborabat. Quanta ipse liberalitatis, quanta sanctimonie seu castimonie se à puero exhibuerit, quanta humilitate seu reuerentia & apud Deum & vrbis pontificem claruerit, pro certo edicere nostræ non est possibilitatis. Erat quidem magnanimus in aduersis, mitis in prosperis, cunctos sibi obedientie sedulitate præferens, morum claritate præcellens, egentibus larga miseratione succurrens. Sicque viriliter fomite conculcato vitiorum, augustiorem conscendens scalam virtutum, quicquid Deo contrarium sentiebat, declinabat: quicquid verò placitum nouerat, omni nisu exequabatur. Erat siquidem in oratione assiduus, ieiunijs & vigilijs intentus, aliorum tribulationibus tanquam suis ipsius lachrymabiliter compatiens. Omnibus omnia factus erat, ut omnes ad æternam confortaret consolationem. Quid plura? Multis attestantibus peregrinus erat in seculo, & iam pro certo mansionarius credebatur in celo. Facies eius iucunda, lingua eius facunda, os eius in laudè Dei semper erat apertum. Carnis voluptatibus reluctans, perfectiorem spiritualis vitæ lineam toto nisu exequabatur. Obedientie virtute omnibus se imitabilem, frugalitate laudabilem, & vniuersa morum probitate præbebat insignem: de virtute in virtutem, secundum Psalmistam, transfingrabat, ut Deum deorum videre promereretur in Sion.

Psal. 81.

Cap. 9.
Sacerdotio
initiatum
post alios
inferiores
ordines.

Decursis itaque cum multa honestate inferiorum ordinibus graduum, post bonam eorum administrationem, diuina sibi adspirante gratia, sub multimodo vtriusque sexus testimonio, sacerdotale coactus est ad officium. Simul verò ut tam sublimi promotus est dignitate, quanta corpus suum parsimonia macerauerit, quis possit

ex-

explanare? Ipse equidem multa se affligens abstinentia, esurientes reficiebat: sitiens ipse, sitientes refocillabat: nudos, suæ non parcens nuditati, misericorditer vestiebat: & omiſſis suis suorūq; vſibus, quicquid ſibiſubripere poterat, pauperibus & egenis benignè largiebatur. Poſtquàm ergo vir beatus dignitatem, vt prælibatum eſt, adeptus eſt ſacerdotij, diuinæ diſpoſitionis gratia, multimoda miraculorum meruit declaratione publicari. Deus ſiquidem, cuius ipſe ſanctis inſtitutionibus viriliter elaborabat obedire, per multa cum inſignia mundo non dedignatus eſt declarare.

Contigit fortè illis in diebus latronem quendam vineam eiſdam ſancti noctū ir-
rupiſſe, multaq; cum auaritate vuas & palmites, & quicquid arripere potuit, irreueren-
ter decerpiſſe. Secabat gladio, quod manu diſcerpere non poterat: quæq; manum e-
ius euadere poterant, pedibus atterendo cõculcabat. Sanctus ipſe Medardus ipſa for-
taſſis eadem hora ſolitis incumbere orationibus, & ſicut huiusmodi decet hominẽ,
Deum tam pro inimicis, quàm pro amicis ſuppliciter deprecabatur. Orãſſet autem,
nec ne, non dormitabat tamen neq; dormiebat peruigil cuſtos Iſraël. Cùm enim mi-
ſer ipſe latro plenis prada manibus effugere conaretur, rota nocte vineam circuei-
ens, aditum exeundi reperire non potuit: immò velle nollet, aduſq; auroram ſuo ipſo fur-
to deuinctus, ibidem tota ipſa nocte permanſit. Quid ageret? A ſummo vſque ad ſum-
mum, vineam tum rependo, tum diſcurrendo circunqua; percurrerebat, obſtructos ſi-
ſibi ſentiens exitus, iniquæ ſuæ malitia conſcientiæ admodum torquebatur. Miſer i-
pſe vuas, quas decerpiſerat, dimittere non poterat: immò tanquàm proprias ad aug-
mentum iudicij ſui referuare cogebatur. Aurora igitur illuſcente, cuſq; ſubito
conueniunt, vineam conculcatam, palmites diruptos, vindemiamq; irreuerenter de-
ſecatam reperiunt, & euſtigio latronem circunqua; inſequentur. Stupefactus nimi-
rum raptor infelix, latebat in vinea, quem ſua ipſius rapina, tanquàm iam iudicatum,
penè condemnauerat. Tenebat quidem rapinam in manibus: immò ipſe à ſua ipſius
rapina tenebatur. Nullum iam miſero patebat effugium: immò in manibus ſuum in
palam præſerebat iudicium. Abſtractus demum à latibulo, conſuſionis ſuæ ignomi-
niam conſeſſus eſt in publico. Conſeſſus eſt ſe rapiendi cauſa furtim vineam irrupiſſe,
furtim quæ videbant decerpiſſe: & cùm maxima parte noctis ad id elaborãſſet, nul-
quàm exitum reperiſſe. Erat ibi videre miſeriam. Videres miſerum illum in ſeipſo ſug-
geſtare ſententiam damnationis, qui & rapinam præripuerat, & ab ipſa ſua rapina
publicè ſe conſitebatur coarctari. De latrocinio ſuo guſtare non potuit, & quia ſan-
ctum ſacerdotem iniuſtè inſequebatur, condemnationis ſuæ periculum impunè non
euaſit. Ad iudicium ergo iam cogebatur ad ſupplicium, cùm ſanctus ipſe ſacerdos ex
improuiſo accurrens, miſero factus eſt in munimentum. Memor ſiquidem Dei ſer-
uus Dominicæ orationis, in qua oramus, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos di-
mittimus debitoribus noſtris: vix de manibus eum eripuit inſequentium, blandèque
ac leniter demulcendo, ab hac eum culpa clementer abſoluit, eumque, ſicut erat onu-
ſus, liberè abire permiſit.

Hac eadem patientia vir ſanctus plerunque & in alios vſus eſt. Quodam nanque
tempore cū noctū latro alius apes ſuas ſubripuiſſet, apes ipſæ in ſancti viri vſionem,
relictis vaſis ſuis, in malefactorem illum circunqua; diffugientem acerrima ca-
tenis inſtimulatione perſecuta ſunt, quouſque ad ſanctum, velle nollet, regrederetur,
& eius prouolutus veſtigijs ſuppliciter pro commiſſo crimine veniam precaretur.
Cui mox vt ſanctus manum extendit benedictionis, & apes tanquàm obedien-
tes, ab eius inſecutione ceſſauerunt, & antiquo domini ſui dominio euidenter ſeſe red-
diderunt.

De tauro quoque, qui ei ſimiliter furto ſublatus eſt, non eſt tacendum, ne neſciant
malefactores curam non modicam Deo eſſe ſuper oppreſſione fidelium ſuorum.
Taurum illius malignus quidam furtim in exteris abducere partes præſumpſit, & ne
ab aliquo inſequentium deprehenderetur, tintinnabulum, quod à collo dependebat,
præreptum multa graminiſſe impreſſione obſtruxit. Cùm ergo nemine ſe inſequentem
in propria deueniſſet, & alienum illud pecus iam ex certo ſui eſſe iuris non deſpera-
ret, in tintinnabulum illud, quod ſic damnauerat, redijt ſonitus, adeò vt vbicunq; eſ-
ſet repositum, & iugiter ſonaret, & circunqua; audiretur. Abditum ſæpius in cubi-
culis penetralium, in ſcrinio vel arca frequentiùs reconditum, ſemper tamen & vbi-
que liberriſſimo ſonitu latronis illius declamabat flagitium. Audiebant vicini & mira-
bantur, quid tamen res prærederet, necdum ſcientes, magnum aliquid deſignari ar-
bitrabantur. Fraudulentus demum latro, ſua diu tortus conſcientia, cùm iam ſe pro-
bitrabantur. Fraudulentus demum latro, ſua diu tortus conſcientia, cùm iam ſe pro-

tanto miraculo diuina iudicatum pertimesceret in praesentia, amicis suis & affinis, quia iam celare non poterat, factionem hanc flagitiosissimam lachrymabiliter deseruit, & eorum sapienti vsus consilio S. Medardo, quod malignè defraudauerat, simpliciter restituit.

Cap. 13.

Rex postea Clotarius exercitum mouens, Somenam violenter transiit fluum, & vbiq; potuit depradatus, adiacens omne deuastauit territorium. Cum multa illa praeda inter Noniomum reuertebatur & Isaram. Verum quia & Episcopum Viromandensem, & quæ sub illa debebant ecclesia, depradatus erat, diuinæ ultionis dignè & laudabiliter praedicandam non euasit sententiam. Parcens quippe Dominus & ipsi Clotario, & qui cum ipso huius erant participes criminis, equos tamen eorum & omnia vehicula, plaustra scilicet & alia, quibus praeda illa euehebatur, adeo diuinitus afflixit, vt per omne triduum à loco illo nullo modo possent moueri. Perspicentes autem tantum hoc Dei miraculum, ad sanctum Dei sacerdotem Medardum, qui tunc temporis Salentiaci remorabatur, suppliciter confugiunt, eique vnanimi deuotione, quæ depradati fuerant, restituentes, cum ab eo super commissis absolutionem suscepissent, diuino illo vinculo resoluti, lati & alacres ad propria reuersi sunt. O mira & ineffabilis Dei clementia. Quos ipse Deus iudicij sui per triduum iustissima ligauerat condemnatione, sanctus confessor Medardus vno in momento indulta relaxauit absolutione. Verè lingua Petri, & qui ab eo suscipiunt, clauis sunt regni caelorum, quibus concessum est, verè poenitentes tam potenter à nexibus absoluere peccatorum.

Cap. 14.

Signo Crucis sanatus de moniacu.

Tosio postmodum quidam, qui sic dicebatur, grauissima daemone depressus infestatione, ad virum Dei non sine multa parentum seu amicorum suorum perductus est fatigatione. Dolens autem sanctus ipse à diabolo Dei praecipue esse imaginem, fidetissimam ad Deum fudit orationem: moxque signo Crucis imposito, potentissima Spiritus sancti virtute & diabolus expulsi, & hominem illum in pristina sanitate restituit. Tantum hunc Dei seruum plebs vniuersa multum admiratur, & quicquid ex eius ore suscepisset, cum summa deuotione studiosius exequabatur. Erat enim iustus in iudicio, prouidus in consilio, in prosperitate mitis, in aduersitate fortis. Erat patiens in tribulatione, larga miseris subueniens miseratione: & licet omnibus ipse praestantior iudicaretur, omnibus tamen tanquam praestantioribus humilimè obsequabatur: & per omnia praelatis suis obediens, subiectis suis amabiliter sese affabilem exhibebat. Erat in oratione assiduus, in elemosynis largus, aliorum incommoda sua ipsius aestimans, pro vniuersali omnium prosperitate Deum sedulo exorabat.

Cap. 15.

Creatur Viromandensis Episcopus licet inuitus.

Contigit eo in tempore Viromandensem Episcopum, qui per aliquot annorum curricula ipsam rexerat ecclesiam, Dei sic praordinante clementia, diuinum ad iudicium euocari, & sponso ecclesiae praerepro, ecclesiam illam per aliquod temporis spatium viduari. Peractis verò non sine multo fletu Episcopi sui excubijs, regis & optimatum assensu sanctissimum sacerdotem Medardum plebs omnis illa Viromandensis, & omnes eidem prouinciae adiacentes, Episcopum sibi vnanimiter acclamabant consecrari. Quorum petitioni cum diutius, indignum se iudicans, vir Dei restitisset, diuina tandem dispositione multimodis eorum precibus fatigatus, assensum dedit, & Viromandensis praesulatus curam regendam non sine deuotissima cordis compunctione suscepit. Flebat siquidem populus ille, tantam sancti Confessoris duricordem reuertus obstinationem: compungebatur & ipse sanctus, tantam plebis illius luctuosam admiratus deuotionem. Vicit tandem populi supplicantis supplex oratio, & quæ sibi à sanctis pontificibus obijciebatur, obedientia: & licet inuitus, ecclesiastica tamen suscepit gubernacula. Quod verò inuitus suscepit, feliciter & intentè administravit. Huius quippe praelationis honore sublimatus, sanctissimæque vocationis sacramento confirmatus, die noctuque in lege Domini meditabatur, & infatigabiliter diuinis in laudibus persistebat: & cum ab ipsa infantia curandis pauperibus sedulo in sudasset, tum praecipue maiorem in hoc diligentiam adhibens, in ipsis maiestatem ipsam Dei se non diffidebat amplexari. Sedula quidem praedicatione subditorum animas à diabolica liberabat seductione, bono suæ conuersationis exemplo subditorum animas confortabat, & quoscunque deuios seu erroneos nouerat, de ipsis mortis faucibus ad vitam praedicando reuocabat. Quid plura? Quod ore praedicabat, opere indissimulatè, ne alijs praedicans, ipse reprobis efficeretur, explere non negligebat.

Studia veri Episcopi.

Verum

Verum priusquam beatissimus pontifex episcopali sublimatus fuisset cathedra, crebris & intolerabilibus Vuandalorum, Hunnorum, Hungarorum & aliarum gentium irruptionibus, vniuersalis deuastata erat Gallia. Destructis ciuitatibus, diruta Galliana lamentabatur ecclesia: exectis matrum visceribus, inhumata infantium proiebantur corpora: coniugibus interfectis, matrona viduata remanserant, & praemia desolatione ad internecionem vsque indigena omnes penè deuenerant. Dolens itaque vir beatus ciuitatis illius Viromandensis, quam regendam susceperat, iam factam destructionem, veritusque iterandam paganorum irruptionem, Nouiomum, quem munitionem praenominauimus, sano satis consilio sedem constituit episcopalem. Est etenim regio, illa fertilis & amœna, vineis & hortis abundans, multaque annonae cultura, bellicosos generans homines, & in Ecclesiasticis officijs vtriusque sexus personas Deo generose seruientes. Est & regio ipsa syluis circumdata & paludibus, & sua ipsius habilitate contra hostiles non parum munita excursus. Ipse quoque inter geminos riuulos constitutus est Nouiomus, ab Oriente Galliola, ab Occidente Margareta circumfluitur: quos ambos tertius quidam suscipit, qui Versa nominatur: & sic pariter confluentes, non longè à mœnibus illis in Isaram, qui magni est nominis, dilabuntur. Circunquaque ibi virent pomœria, grata ibi planities est & amœnissima, pratisque & pascuis virentibus suis non modicum aridet habitatoribus. Est etiam locus ipse ab Oriente & Occidente rupibus adèò vallatus & riuulis, montibus quoque & vallium cuniculis, quò contra plurimam hostium incurfionem à paucis commodissime possit defendi.

Cap. 16.

Gallia à barbaris vallata.

Episcopus Nouiomè. instituitur.

Ibi ergo, ne vltèriùs direptioni subiacerent gentium, Episcopali sede confirmata, sanctus praesul Domini, suae omnes pastoralitatis multa praedicationis instantia confortabat. Praedicabat instanter poenitentibus promissam remissionem peccatorum. Praedicabat omnibus, regnum Dei appropinquare, citoque iudicium Dei futurum. His & alijs multimodis praedicationibus & Deo charus erat, & in populo amabilis admodum habebatur.

Cap. 17.

Cum erga ecclesiam, quam Nouiomi construxerat, felicissime gubernaret, & suos quosque, prout diximus, ad aeternam remunerationem confortaret, sanctum Eleutherium, Tornacensis ecclesiae pontificem, quem ipse, vt praelibauimus, in infantia sua futurum esse praedixerat Episcopum, hominem contigit exuere, ac post felicem pontificij sui administrationem, de terrenis ad caelestia coronandum transmigrare. Post cuius lugubres exequias, cum de pontificis electione inuicem differerent, peracto tri-duano ieiunio, & solennibus hostiarum victimis Deo deuotè oblati, subita sancti spiritus inspiratione inflammati, vnanimiter sanctum hunc Pontificem Medardum elegerunt, eius se orationibus confidentes contra impetus muniendos malignorum spirituum. Id populus acclamabat, in hoc rex ipse proceresque palatij praecipue comprovinciales Episcopi, consentiebant. Legerunt siquidem, vocem populi, vocem ipsam esse Dominicam: & quod tam vnanimiter populus expetierat, omni remota excusatione fieri adiudicabant. Recusabat humilimè insignis Dei Praesul, quod plebs tam vnanimiter acclamabat: obstinato eis animo, impotentem se & indignum vociferans, magnanimitè resistebat. Pontificali demum, metropolitani scilicet & comprovincialium suorum cuius auctoritate, regisque ac procerum assensu, plebisque coactus incessabili acclamatione, vix consensit, & vnanimi, pontificali videlicet ac re-

Cap. 18.

S. Eleutherius decessit.

gali, auctoritate duas illas ecclesias vniam fecit. Vtrunque ouile pastor egregius consilio & auctoritate comprovincialium Episcoporum tempore Hormisdæ Papae sub sancto Remigio, tunc temporis Rhemorum Archiepiscopo, assensu regis & curialium ac vtriusque plebis acclamatione tandem suscepit, & vt vtrique ecclesiae Cathedralis semper honor maneret, benignè concessit. Quot & quanta in regione illa opprobria, quot & quantas perpessus sit iniurias, quoties comminationibus iniuriatus fuerit Tornacensium, quoties pro incessabili praedicatione adiudicatus fuerit ad supplicium, licet nos lateat, Deo tamen soli manifestum esse, nulli est ambiguum. Erat enim gens ipsa fera & indomabilis, duræ ceruicis populus & implacabilis, prauis admodum subditus obsequijs idolorum, & cum multa obstinatione suorum defendens culturam deorum. His ipse se viriliter injiciens sanctus Episcopus, Evangelicas & Apostolicas institutiones imperterritè praedicabat, falsis eorum obiectionibus magnanimitè respondebat, & imaginarias eorum opiniones veridica prophetarum praenunciatione viriliter expugnabat. Aderat siquidem ei diuina semper

Compulsus Tornacensem ecclesiam regendam suscipit.

Tornacensium barbari mores.

Tornacen-
ses conuer-
tuntur.

Cap. 19.
Marc. 16.

Signa vel
miracula
spiritualia.

Iohan. 10.

Cap. 20.
Graui mor-
bo corripi-
tur.

*requiem

Cap. 21.
*Chrannū;
Nota Clo-
tarij regis
deuotionē.

S. Medardus
obdormit
in Domino.

Cap. 22.

gratia, quæ illum & ab infidelium protegebat incurfu, & eorum quoq; infidelium ad dulcisonam spiritualis doctrinæ institutionem emollebat auditus. Sicq; factum est, vt paruo in tempore innumerabilis eorum multitudo ad fidem catholicam conuerterentur, & Deo præordinante, per inæstimabilem sancti huius pontificis instantiam, sacrosancti baptismatis vnda, maxima ex parte sanctificarentur.

Comprobatur in hoc sancto pastore veridica summi pastoris sententia, quam eius ex ore sancta & Euangelica nos docet historia. Signa, inquit, eos, qui in me credunt, hec sequentur. In nomine meo dæmonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes tolent, & si mortiferum quid biberint, non eos nocebit. Super agros manus imponent, & benè habebunt. Dæmonia quidem sanctus Dei athleta eiecit, cum creatoris imaginem ab idolorum cultura in remissionem peccatorum prædicando reuocauit. Lingua eum noua locutum esse non diffidimus, cum ad eius prædicationem, quam catechizantibus non audierant, infideles ad fidem transisse non nescimus. Serpentes siquidè eum manifestum est eiecit, cum prædicationis sanctæ antidoto ab execrabilis serpentis venenosis immisionibus languentium eigentium corda concessum est sanasse. Mortiferum multoties bibit, verum ei non nocuit: cum prophanis semper repugnans persuasionibus, neque diabolo, neque ministris eius succubuit. Aegros benè se fecit habere, cum eos ad veræ fidei sanitatem de infirmissima conuertit incredulitate.

Sic itaque ad imitationem summi pastoris, qui, sicut ab eo in Euangelio suscepimus, alias habens oues, de duobus vnum ouile fecit: sanctus pontifex Medardus, ferocem illam Flandrensiem gentem suæ Nouiomensi ecclesiæ associauit, & per quindecim annorum spatium, licet aliquo itineris interuallo remoti essent, ad diuinum eos cultum informare indefinenter elaborauit. Quindecim annis commissam sibi diuinitus insedit cathedram, eo in tempore non sine multo labore incredulos & infideles ad fidem educauit catholicam, reedificatis ecclesijs eos, qui Deo inibi seruirent, non sine sana manus impositione decenter consecrauit, & quicquid Deo placitum nouerat, incessabiliter & inexcogitabili deuotione ordinauit.

Huius ergo temporis transacto spatio, sanctum Dei pontificem grauissima contigit deprimi corporis infirmitate, & inualecente morbo, corporeos eius sensus de die in diem paulatim deficere. Iacebat siquidè sancti corpus omni penè sua ipsius virtute destitutum: spiritus autem, quia semper Christum desiderauerat, omni nisu suspirabat ad eum. Fessum corpus ad suam anhelabat materiam: anima verò ad eam, vnde processerat, tendebat. Confluebant vndique, quos ipse regendos susceperat, ad pastoris sancti plorandam visitationem: confluebant vndiq; filij, paternam sibi lugentes adimi consolationem. Verum licet corpus & sensus eius corporeos grauis illa mortis occupasset instantia, non tamen à prædicationis eius officio sanctissima ipsius linguæ retardabatur facundia. Deum corde suspirabat, & ore fatebatur. Deum incessanter prædicabat, & ad fidem catholicam vsque ad ipsum mortis suæ momentum, quoscuque poterat, instanter exhorrabatur.

Cum autem beatus hic pontifex vitæ appropinquaret ad exitum, contigit Clotarium regem, postquam Granum filium suum cum vxore sua ac filiabus combusserat, à regione reuerti Britannorum. Cognita verò huius inualitudine pontificis, ad eum visendum humiliter festinauit, eius se non diffidens contra diabolicas infestationes benedictione muniri, & intercessione apud diuinam maiestatem reconciliari. Cum ergo in hac regali visitatione, in conspectu eiusdem & principum de sepultura pontificis tractaretur, suorum assensu filiorum, sua se in sede sanctus ipse præordinauit sepeliendum. Cuius sententiæ obstinato rex animo resistens, Suesionis eum constituit transferendum afferens se super corpus eius basilicam deceter edificaturum, & ad laudem & gloriam diuinæ maiestatis cœnobialem seruorum Dei regulam ordinaturum. Cessit igitur beatissimus pontifex regis dispositioni, & indefesse se suosque Domino commendans, finita oratione, spiritum exhalauit. O felix corpus, felicior emque animam. Mox eorum certissimo, qui aderant, testimonio cali aperti sunt, & diuina luminaria ferè per duarum horarum spatium ante sancti apparere præsentiam, de tenebris eum transfertorij ad lucem designantia pro certo transisse perpetuam. Hoc tanto beatissimi præfulis animati miraculo, maiori, vt eum transferrent, accensi sunt desiderio. Corpore itaq; sancto composito ac delato ad ecclesiam, nocte illa exequialem cum multa deuotione celebrauerunt vigiliam.

Manè verò facto, cum Episcopi, quibus interesse contigerat, suum defuncto celebrarent.

brásent officium, inopinabilis multitudo conuenit nobilium, de castellis & ciuitatibus, de agris & municipijs adiacentibus inestimabilis accurrit conuentus: alij eius deuotè desiderantes interesse obsequijs, alij admodum lugentes patrem separari à filijs. Per medias ergo plorantium lachrymas rex irumpens cum Episcopis & optimatibus, suis ipsius humeris corpus sustulit sanctissimum, Sueffionis, sicut prædixerat, efferre volens ad sepeliendum. Ea nimirum hora, quibus interesse contigit, ineffabilem lugentis populi expauere gemitum, dum non modò illa ecclesia, sed & per totam ciuitatem & in suburbio, per vicos quoque & plateas vnam & eandem vocem audirent plorantium. Recolebant siquidem vrbis illius indigenæ patris sanctissimi, qua eatenus informati fuerant, benignissimam prædicationem: dolebant verò & vehementer angebantur, quia cum patrem amisissent, patris etiam sepultura regis & procerum violentia frustrabantur. Compatiebantur qui superuenerant ad tantam plebis illius compunctam illachrymationem: verum quia regia vrgebat dignitas, ad sanctissimi corporis intentè infudabant translationem. Vix ergo & non sine multo labore patre moerentibus & lugentibus filijs erepto, sicut à rege susceperant, iter aggrediuntur.

Huius audita translatione sanctissimi confessoris, & non desperans de tanti clementia intercessoris, intra portantium cuneos cæcus quidam feretro se humilimè submit, & protinus secundum fidem suam, quia benè sperauerat, per sancti Medardi meritum visum gratuito munere recepit. Quid plura? Qui prius in ciuitate tantam audierant deuotionem lugentium, & tunc super hac cæci illuminatione tantum Dei & sancti Pontificis perspiciebant miraculū, vnas libentissimè sanctæ illius euectioni supponunt. Magna se credidit ditatum remuneratione, cui etsi non gestare, saltem illud sancti feretrum quoquo modo licuit atrectare. Episcopi & optimates ad id se officij hilariter cohortantur, & onus illud leue sentientes, ex præcepto regis apud Attipiacū villam fluium Axonam nauigio transgrediuntur. Postmodum iter dirigentes contra eiusdem fluminis vndam, sicut rex præordinauerat, iter ad urbem flectit Sueffioniam.

Dei & sancti Pontificis gratia Bandaredus Sueffionensis Episcopus, cum debita processione reuerenter occurrat, ac sanctissimū corpus, prout decebat, honorificè suscepit. Sic solenniter felix illa Sueffionensium ciuitas sanctum Dei suscepit cōfessorem, amplexata est festiuè patronum, a modò proprium patriæ habitura defensorem.

Inter hos properantium cuneos quidam se ingessit, aurium diutius frustratus officio: qui mox vt peplum, quo sacrum tegebatur corpus, osculando deuotè attigit, fraudati sensūs vsu illicò sancti pontificis intercessione suscipere promeruit. Gratulatur admodum rex, gratulantur etiam Pontifices cum optimatibus: magnum fit in cælis gaudium, & adstantes vniuersi Deum ex toto corde non sine lachrymis compunctè venerantur.

Retransmeant ex præcepto regis prædictum flumen Axonam, perueniuntque in prædium, vbi rex sancti pontificis præordinauerat sepulturam. Ibi, Deo disponente, qui cuncta præuidet & prænoscit, lætitiā, qua sanctum illius corpus euehebatur, nescio qua de causā contigit deponi. Et ecce iteratò miracula geminantur, & in vniuersali conspectu adstantium sanctissimi præfulis merita glorificantur. Cum enim sanctissimā eius glebam ex iniuncto sibi officio ad sepulturam deportare vellent, diuino numeranti eam ponderis persenserunt, vt nullo modo corpus sancti à loco, vbi eum deposuerant, mouere possent. Alij alijs succedentes, ad euectionem totis viribus elaborabant: alij alios tanquam inualidos & impotentes increpabant. Verum licet alios tanquam imbecilles causarentur, ipsi tamen cum ad id sese præparassent, desiderio suo ex toto frustrabantur. Rex & qui aderant, diligenter causæ huius recensentes euentū, cum penitus quid res hæc prætenderet ignorarent, Dei solius suppliciter super hoc exorabant subsidium. Tumultus non minimus super hac retardatione perstrepebat in populo, dicentibus alijs, quia de sede sua tanquam captiuus abductus fuerat, hoc diuinitus fieri, & merito: alijs autem obijcientibus, regem corpus sanctum reuerèter transulisse & veræ deuotionis studio.

Rex nimirum attonitus, ad sancti loculum non sine multa deuotione appropinquauit, & solenni facta traditione, villæ illius regalis Croiciaci, in qua sanctus ipse sepeliendus erat, medietatem sancto eidem perenniter habendam sigilli regalis impressione confirmauit.

Contigit illicò res mirabilis & laudabiliter recitanda. Mox enim vnus suppositis, o-

Nota miri
quiddam.

nus illud sanctissimum partem quidem ex altera sine vlla difficultate subleuare potuerunt: parte vero ex altera incredibilis ponderis & penitus immobile persenserunt. Ad hæc rex iucundo fatis vultu tantam Dei retractans gratiam, quam citius potuit, ad sanctissimi confessoris dominium illam, quam sibi retinuerat, iussit resignare partem re-siduam. Nec mora: Dei ad eam gratia sanctum mox sustulere leuiatum, vt quod eate-nus desperauerant, sine vlla difficultate à paucis deportaretur ad sepulcrum. Desertur igitur corpus sanctum ad sepulturam: verum illo in itinere Dominus preciosissimam suam non est dedignatus clarificare margaritam.

Cap. 29.

Miraculum
insigne.

Antequam enim terre corpus sanctum conderetur, quidam vastis catenarum loris brachia suasque deuinctus, per medias sese properantium turmas non sine multa difficultate iniecit. Cui mox vt sancti confessoris concessum est tangere operimentum, omnia mox dissiluerunt repagula catenarum, diuictisque compedum vinculis, liberati, cum multa gratiarum actione sequebatur munerarium suum. Peruentum est tandem ad eam, quam ei rex non sine Dei prouidentia præordinauerat, sepulturam: Episcopi cum Abbatibus, peractis prius quæ Dei erant, sanctissimum illud corpus terre decentissimè commendant.

Cap. 30.

Res sancte
admirande.

Ecce reiteratur sancta sancti gloria. Nam cum eius sacratissima membra tumulo clauderentur, cælum apertum est, & duæ columbae visæ sunt descendisse quasi nubes, ac de ore sancti egressa est columba candida tanquam nix. Sic igitur egregius Dei athleta Medardus de terris euocatus, latatur cum angelis: lugentibus in terra filijs ademptus, cum fratribus suis, quos semper desiderauerat, coronatur in caelis, vbi gratulatur.

Apoc. 14.

bundè amodò, cum eisdem fratribus sequitur agnum, quocumque ierit. Sequitur ergo agnum, & inestimabilem inhabitat lucem: de terrenis incommoditatibus gaudet se ad cælicam translatum prosperitatem. Gratulatur se de hac nostra transitoria infelicitate ad perpetuam commoditatem translatum: de tenebris his ad incomparabile lumen esse assumptum. Latatur quoque, se carnalibus exutum illecebris, angelicis choris esse adscriptum. Exultemus ergo & nos, fratres dilectissimi, super hac beatissimi patris nostri Medardi gloriosissima remuneratione: exoremus remuneratorem eius, Deum videlicet omnipotentem patrem, quò sanctissimi huius pontificis Medardi exoratus precibus, nos cum eo in æterna regni sui adscribere dignetur hereditate: per Dominum nostrum Iesum Christum filium suum, qui cum eodem in vnitatem spiritus sancti viuunt & regnant Deus in secula seculorum, Amen.

Cap. 31.

Peractis celeberrimè beatissimi Dei athletæ in ferijs, rex Clotarius supra venerabile sancti corpus paruum ad tempus iussit edificari tugurium, quousque, ad faciendam inibi ecclesiam necessaria pararet expensarum. Contraacta vero vndeunque, potuit non parua pecunia, sanctum illud Dei habitaculum instanter ordiri perproperabat, & plerisque, negocijs postpositis, ad hoc perficiendum enixius elaborabat: fecissetque, paruo in tempore, quod beneuola conceperat mente, nisi secundum quod vnicuique imminet, rebus cum humanis nimis in tempestiuè contigisset excessisse.

Cap. 32.

Clotarij re-
gis mors.

Cum enim in Cotia sylua venatu exerceretur, valida prohdolor correptus febre, cum ad Compendij palatium repedasset, paruo post tempore morte præuentus, postmodum vero in ecclesia eadem, quam iam edificare cœperat, ante scilicet S. Medardi altare, honorificè est sepultus. Expensas vero, quas huic preparauerat operi, secundum quod Dauid rex filio suo Salomoni ad templi Domini ædificationem fecerat,

2. Par. 29.

filio suo Sigeberto nomine, ad ædificationem ecclesiæ, quam Deo vouerat, expendendas dereliquit, mandans & remandans ei, quatenus si qua ei erga patrem charitatis debita dilectio maneret, omni occasione seposita, sanctæ huic, quam prænominauimus, ædificationi quousque honorificè completeretur, totam prorsus intentionem adhiberet.

Cap. 33.

Sigebertus
rex cõstruit
eandem præ-
claram S.
Medardi.

Sigebertus vero, patre sepulto, in regno confirmatus, quod à patre in hoc suscepserat negocij, largitus est profecutus est. Admirabili enim diuersi generis lapidum constructione, secundum quod à patre suo suscepserat, ecclesiam illam, decorauit, auro & argento ac necessarijs in officio ecclesiastico ornamentorum varietatibus abundanter exornauit, censu & redditibus, prout regiam decebat dignitatem, affluenter & excellentissimè ditauit. Eleganter vero ecclesia composita, vndeunque potuit elegantiores inibi sacri ordinis ordinauit personas, quò & patris sui votum benignissimè completeret, & inibi Deo in æternum ecclesiasticum officium ex debito pro vniuersali, sua videlicet & patris sui omniumque fidelium, salute perenniter exhiberetur. Idem ipse venerabilis rex Sigebertus, cum fratrem suum Chilpericum nomine apud urbem Tornacum obfide-

obscidere disponderet, apud Victoriacum Fredegundis reginae versutia interemptus, cum prius cum Lambris sepelissent, ab ipso eodem fratre suo Chilperico postmodum Suesionis relatus, in ecclesia, quam decentissimè composuerat, prope patris sui tumulum decenter est sepultus.

Sigeberti
cardes.

Quia verò pro sancta illius ecclesiae aedificatione, pro sancti quoque, cui aedificata est, veneratione, adhuc autem pro regum, quos praenominauimus, honorificètia, cepto ab opere aliquantulum deniaimus, amodò necessarium ducimus ad propositi ferriem redire, quaque post transitum gloriosissimi confessoris ad honorem eius Deus operatus sit miracula, licet pauca de multis, non residemus scripto commendare.

Cap. 34.

Huius quidem sancti fama circumquaque increbescente, in firmos varijs detentos languoribus, ad eius memoriam ex multis terrarum partibus accidit confluere, quibus per meritum sancti sui athleta gratia diuina non dedignata est subuenire. Quod ergo prius memoriae occurrit, prius dicamus: quatenus de singulis non solummodo singulares, verum multimodè Deo gratia referantur. Tuguriolum illud, quod corpori sancto superaedificatum esse praescripsimus, tanta virtutis, diuina disponente gratia, comperit esse, ut si quis dolore dentium attractus, ex virgulis, quibus contextum fuerat, locum doloris tangeret, confestim omnis illa dentium infirmitas abigeretur: quod & in palatio regis divulgatum est. Quidam nanque Charimeris nomine, qui eo tempore Childeberti regis referendarius habebatur, quia hoc eodem morbo grauissimè laborabat, ad eandem S. Medardi basilicam deductus est. Cumque ianuas ecclesiae clausas reperisset, & eum dentium dolor magis ac magis vrgeret, de vna ianuarum fidelialiter hastulam excidit, & vbi magis infirmitas grassabatur, confidentissimè quod exciderat apposuit: moxque ab eo, quem diu perpeffus erat, dolore liberatus est.

Cap. 35.
Miracula
post obitū
S. Medardi.

Habet hæc
etiā Gregor.
Turon. de
Gloria Cō-
fess. cap. 95.

Nota.

Habetur etiam baculus eius apud nos, per quem plerosque infirmos diuersorum languorum medicamina expertos esse comperimus.

Cap. 36.

Quidam quoque catenarum loris indissolubiler arctatus grauissima nimis fatigatione, sancta sanctissimi huius suffragia expetiit, confidens se sanctissima eius intercessione ab illa impeditioe posse resolui. Ut ergo sanctae basilicae valuas attigit, repente fragore vno eodemque momento & caelum intonuit, & vastis compedum vinculis diruptis & longè dissiliens, homo ille indultae adhuc infens libertatis, multo attonitus stupore, solo prostratus est. Deinde resumptis viribus, cum iam se sentiret expeditum, pro recepta libertate Deum & S. Medardum, cuius hoc intercessione obtinuerat, vocibus altisonis coepit magnificare. Mirantur omnes tam citissimam diuinae virtutis operationem, & concordiam omnes acclamatione potentissimam sancti praefulis collaudant interuentionem.

Cap. 37.

Vincula sol-
uuntur.

Anicula quadam annosa nimis, & quodammodo suoipsius superstes cadaueri, cum ei manus arida quasi alienum quiddam de brachio dependeret, licet iam de vita praenimia sua ipsius etate desperaret, ad sancti tamen confessoris memoriam, cuius celebrem famam audierat, deuotissima mente peruenit, eumque multimodis precibus non sine multa lachrymarum profusione super arida suae manus, quia nimis angebatur, sollicitabat recuperatione. Ut ergo se ante praesentiam beatissimi pontificis cum multo eiulatu exposuit, adfuit repente per sancti eiusdem meritum diuinae maiestatis suffragium. Restauratur mox mulieri, quod vitio naturae defraudatum erat: reparatur in ea manus aridae naturalis integritas, & quod minus de matris assumperat vero, intercessoris sui benignissimo resumit praesidio. Reuiuiscit manus iuuenilis, iam praemortuo vetulae illius brachio: & quae prius eleemosynam, tanquam impos laborandi, ostiarum quaeserat, iam tunc effecta docilis, suarum ipsius laborationum viuere coepit stipendijs. Sospes effecta gaudet & latatur, gratias quamplures suo repens munerario, Deum adorat & veneratur.

Cap. 38.

Manus arida restituitur.

Similiter & alia muliercula, eodem manus morbo laborans, ante sancti eiusdem praesentiam sanitati restituta est.

Cap. 39.

Post aliquod verò temporis intervalum, cum iam ipse locus multae circumquaque haberetur venerationis, Vuarinbertus quidam, qui sic nominabatur, post venerabilis Autberti decessum regia praecipione regendum idem coenobiale suscepit monasterium. Quo cum aliquot poritus esset annis, Drausionem Suesionicae ciuitatis Episcopum vita contigit excedere, sedemque illam aliquandiū absque rectore vacuam manere. Post eius autem lugubres inferias, vnanimi consilio regis & ciuium Vuarinbertum hunc, quem praediximus, cathedrae illi pontificali suo magis, quam Dei, ut post patuit, arbitrio rectorem substituunt.

Cap. 40.

Cap. 41.

Adeptus ergo regimen episcopale, multo elaborabat studio, ne priori priuaretur dignitate: & licet cum difficultate non minima, obtinuit tamen, quod male quasie- rat. Eheu focors nimis & ignaua mens hominum. Miser hic nimia exastuans cupiditate, dum prauæ suæ ambitionis augere non cessat commercium, corporis sui & quod dolendum est, animæ quoque, sibi prohdolor preparat exitium. Attentus siquidem extra modum negocijs secularibus, ac suis plus iusto prauis inhians cupiditatibus, locum illum sanctum neglectui cœpit habere, quæque inibi à regibus & alijs pro electione synarum largitione deputata fuerant, suis malè vsibus retinere. Quæ inibi Deo seruientibus fideles quique Dei & S. Medardi gratia præordinauerant, suis ipse in thesauris recondere, ac seruorum Dei posthabita sollicitudine, reditus ecclesiæ suis satelitibus irreuerenter distribuebat. Quibus præ nimia inglutie eructuantibus, spiritalis illa congregatio esuriebat: suis multo vino exastuantibus, sancta sancti præfulis familia p̄ nimio sitis ardore penè deficiebat. Nudi & pauperes serui Dei lugebāt & lamētabantur: familiares autem miserrimi illius Episcopi per plateas in vestibus preciosissimis gloriabantur. Acclamaciones seruorum Dei furda Episcopus aere pertranſibat, cum eis prælatus esset, eorum querimoniam, tanquam à nullo arguendus, nō sine multa cordis & otis arrogancia, imminētis sibi vindictæ nescius, pro nihilo reputabat. Ad libitum suum miserum illum, qui pastoris indignè sibi nomē usurpauerat, oues Domini, non suas tractare licuit: verum illius, cuius erant propriæ, manum effugere nullo modo potuit. Audiat ergo intentè, quicumque prælationis Ecclesiasticæ fungitur officio, quàm terribili pro hac seruorum Dei reclamatione percussus sit iudicio.

Cap. 42.

Erāt siquidem in pago Cenomanico quoddam prædium, quod rex Sigebertus eiusdem adificator ecclesiæ, ad eius, quam ibi Domino aggregauerat, congregationis firmauerat dominium. Prædium illud Maduallis dicebatur, ex Britannica videlicet & Latina lingua nomine composito, quod bona vallis, nostro scilicet & Romanâ linguæ vulgari potest interpretari eloquio. Maduallem itaque illam, id est, bonam vallē, quia multis abundabat redditibus, ipse sibi Vuarinbertus ad perditionem suam vsurpauerat, & ex toto neglectis, sicut diximus, fratribus illis, villæ illius census suis vsibus mancipabat. Gemebat S. Medardi pauper congregatio, quia quod eorum erat vsibus deputatum, contra canonicam institutionem malè dilapidabatur in Episcopo. Quadam iraque die, cum secundum consuetudinem de prædio illo plauftra onusta, vt diximus, ad palatium episcopale deducerentur, comperta fratres illi Episcopi absentia, vehicula illa, utpotè quæ sui erant iuris, ad sancti præfulis diuertere cōegerunt ecclesiā, non diffidentes pro defensione iustitiæ corporalem, si quoquo modo inferretur, sustinere molestiam. Sua ergo cum suis reposuissent in promptuarijs, sanctissimi Dei athletæ lachrymabiliter sollicitabant merita, quatenus aut eius intercessione furibundus ille inuasor placaretur, aut eius defensione ab eius protegerentur infania. Verebantur siquidem, quod non post multum prouenisset, nisi gratia diuina lugenti suæ familiæ propiciabili clementia subuenisset. Vt enim ad Episcopi quod factum erat peruenit notitiam, prohdolor non retractans institutionem canonicam, nec reuertus iudicalem Dei sententiam, cum fustibus & gladijs, non iam prælatus, verum vit sanguinarius ad ipsam B. Medardi cum multo superbię fastu, cum indoctæ plebis cōuentu ausus est properare basilicam. Cumque irreuerenter sanctuarij regias concuterent, eosque, qui pro subitanea tormentorum expectatione, aditum obstruxerant, exprobrationibus contumeliosis insequeretur, furibundus ipse pontifex per medium eorum irumpens, præsumptuosè nimis & cum multa superbia excruciarī custodes minabatur, nisi citò sibi ianuæ aperirentur. In tam imminente mortis discrimine serui Dei tremētes, Deo & S. Medardo non sine multa lachrymarum profusione animas suas commendant, & sic diuinitus animati, aperiri farentibus illis iubent ecclesiā. Mox infelix Episcopus ingressus monasterium, vt eum, qui sibi aperuerat, præ nimio timore secus ianuas percepit delitescere, tam validè illi baculum, quem manu gestabat, illisit in capite, vt penè totum eius vestimentum exundanti eruentaretur sanguine. Stupefactus frater & penè decidens, ad Deum suspirauit, & ei querimoniam huius causam, cum aliter non præsumeret, intimo cordis murmure lachrymabiliter commendauit. Audiant tyranni seruorum Dei reclamationes, & reuertantur: audiant fideles quique, celerrimam Dei consolationem, & confortentur. Statim enim infelicissimus ille Vuarinbertus excors & impenitēs, mox vt ante sanctissimi cōfessoris memoriam tanquam oraturus genua flexit, diuino terribiliter percussus iudicio, diffusis per alui secreta visceribus, miserabiliter expirauit. Fratres autem ecclesię, malum pro ma-

Vuarinberti Episcopi, rebus monasterij abutentis insolentia.

Magna raris meritis illius.

En vt olim in rebus du-ris Sancti à fidelibus inuocati sint.

Nota terribilem vindictam in Vuarinbertum Episcopum.

lo reddere nolentes, fratris illius, quem percussum diximus, sedata querimonia, corpore defuncti honorificè in ipsa eadem sepelièrunt ecclesia. Ibi sapè per beatissimi Medardi pontificis meritum gloriosa fiunt miracula: ibi qui fideliter precantur, grata consequuntur remedia: ibi certa verè poenitentibus non denegatur indulgentia: quam nobis quoque peccatoribus, de eiusdem tamè gratia non desperantibus, per eiusdem S. Medardi largiatur intercessionem, qui fidelibus suis aeternæ felicitatis repromisit consolationem, Iesus Christus filius Dei, qui cum patre & spiritu sancto viuir & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

F. Laurentius Surius Candido Lectori.

Hucusque nihil mutato stylo totam hanc beatissimi Medardi vitam ex quodam MS. codice descripsimus. Testatur autem quidam scriptor anonymus in vita S. Gildardi Rothomagensis Archiepiscopi, Fortunatum presbyterum scripsisse vitam S. Medardi, & ex ea quadam citat, quæ consentiant ferè cum alia historia S. Medardi longè breuiori, nec tamen ausim affirmare eam esse à Fortunato editam. Quicquid verò illa historia refert, id totum, paucis demptis, in hac, quam nos edimus, continetur, & permulta intermixta & addita sunt, sed lectu digna, ab alio quodam posteriori, sed non indocto viro, qui tamen aliquoties non nisi ex locis communibus sancti viri virtutes celebrat: quod idem ex toto ferè se fecisse in vita S. Gildardi, qui fuit B. Medardi frater, restatur is, qui eam scripsit: quam propterea nolimus huic adscribere: sed eius loco subieciimus carmina beatissimi Audoëni Rothomagensis Archiepiscopi, simplicia illa quidem, sed propter authoris sanctitatem reuerenter complectenda.

DE SS. MEDARDO ET GILDARDO, QVORVM
PRIOR NOVIOMENSIS, POSTERIOR ROTHOMAGENSIS
Episcopus fuit, beatissimi Audoëni Archiepiscopi
Rothomagensis Carmen.

Empore Gildardus iam fratres atque Medardus,
De patre Nestardo procedunt iure paterno.
Illorum mater floret Protagia semper.
In mundum nati mox emeruere renasci,
Priuati culpa carnis baptismatis vnda,
Calitùs adscripti congaudent nomine dicti,
O quàm florentes virtutum flore parentes,
Qui prolem tantam producunt lucis in auram.

Virtus caelestis statim commiserat ipsis.
Seruabant pueri tales documenta magistri,
Illorum quoniam direxit gratia causam.
Qui dedit infantes, dedit illos esse docentes
Emeriti sensus, quos lustrat calica virtus,
Et comes aeternus, quos replet spiritus almus,
Iam sic Gildardus profecerat atque Medardus.
Tales ergo viros morum dulcedine miros,
Fratres Gildardum conformes atque Medardum
Laudibus eximijis placeat sustollere cunctis.
Hi veri fratres, Christi sub amore calentes,
Ipsos vt sese rectos conantur amare.
Hi sunt Gildardus, fratres gemini, atque Medardus.
Vna dies natùs vrero viditque sacros,
Albis indutos, & ab ista carne solutos.
Moribus in placidis stabiles & foedere pacis,
Fratribus electis verè concordat in istis
Vox nimium suavis Dauidica vaticinalis:
Est quàm iucundum fratres habitare in vnum.
Messias Christus, sanctorum splendida virtus,

In hys.
Gildardus
& Medar.
dus gemini
fratres.

Eodè die &
nati, & vita
functi.

Psalm. 138.

Quicquid

Sancti, pa-
troni nostri
sunt.

Quicquid adest operis præclari monstrat in ipsis,
Et sic Gildardum dilucidat atque Medardum.
O Deus omnipotens, caelos fulgoribus implens,
Sanctis perpetuam visiugiter esse coronam.
Tu quoque Gildardo regnum das atque Medardo.
Consimilis Christus genitori sit benedictus,
Ex Domino Dominus, cum solo principe solus,
Qui iam Gildardum confouerit atque Medardum.
In caelo meritis ciues super æthera notos
Constitues melli, sub carnis iure gemelli
Fratres, Gildardus confors simul atque Medardus.
Orbi lætitiæ cælesti munere plenam
Donant: hinc omnes deuoti psallite laudes.
Gloria sanctorum, decus & saluator eorum,
Tu populo præsta tibi sic persolueræ festa,
Ut prece Gildardi sacra, meritisque Medardi
Nobis æterna concedas post hodierna.
Quos geminos ortu, locat alto gratia portu,
Nobis esse boni dignentur vbique patroni.

Extat etiam insignis Antiphona de his duobus sanctissimis Episcopis,
ab Gregorio Turonensi, vt habet quidam M. S. codex, edita:

Auete magni toto orbe præfules, ortu gemelli, sanctitate compares, sacra simul,
coronati pariter, iuncti dicastis diem festum: meritis sancte Medarde cum Gildardo
inclyto, opem poscenti semper ferte populo.

**MARTYRIVM SS. PRIMI ET FELICIANI EX
VETVSTIS MS. CODICIBVS, PER F. LAVR. SV.
rium, mutata phrasi, aliquanto breuius descriptum. Consentium an-
tiquissima Martyrologia.**

Iunij,

sancti mar-
tyres vinciti
mittuntur
in carcerem.

Ad. 15.

TEMPORIBVS Diocletiani & Maximiani Imperato-
rum seua est Christianis orta tempestas, ita, vt si quis huius
vitæ sectator esset inuentus, nec veller idolis sacrificare, di-
ueris supplicijs afficeretur. Itaque sancti viri Primus & Fe-
licianus in Domino perdurantes, à templorum pontifici-
bus apud Imperatores delati sunt, dictumque ab illis est,
deos nolle responsa reddere; nec vlla ipsis præstare bene-
ficia, nisi prius Primus & Felicianus ad sacrificandum cõ-
pellerentur. Proinde rogabant, vt tum ipsis, tum suo im-
perio succurrerent, ne malè perirent. Tunc Diocletia-
nus & Maximianus miserunt milites, qui eos diligenter in-
quirent, & inuentos comprehenderent, erant enim ciues Romani. Compræhensos
igitur duxerunt ad Imperatores, qui iusserunt eos ferro vincitos, in carcerem protrudi.
Illis autem pro Christi nomine vincitis adfuit Angelus Domini, qui eos consolans ab-
soluit à vinculis, quibus erant constricti. Illi verò benedixerunt Deum, qui eos sicut o-
lim Petrum Apostolum, per angelum suum à vinculis liberasset, rogabantque, vt ab e-
iusdem Apostoli meritis ipsos non sineret esse alienos. Post dies aliquot iusserunt eos
principes coram se adduci. Illis intromissis, dictum est ab officio; Adstant. Dixerunt e-
is Imperatores; Vos estis, qui iussâ nostra contemnitis? Sancti martyres responderunt;
Nos ea semper pro nihilo ducebimus. Imperatores dixerunt; Patienter interim ferim⁹
iniurias nostras, sed vos iam sacrificare Ioui & Herculi, ne perdatis generis vestri digni-
tatem. Beati martyres responderunt; Nos Deo placationis & laudis hostiam immola-
mus in odorè suauitatis, neq; consentimus operibus tenebrarum, quibus vos additi e-
stis. Imperatores dixerunt; Facite sacrificium dijs inuictissimis Herculi & Ioui, alioqui
carnifices vos atrociter laniabunt. Beati martyres responderunt; Sic mereamur pro
Christi